

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека**

**БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ЯК
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС У КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ
РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

*(Збірник матеріалів
VII-ї науково-практичної конференції
29 серпня 2013 р.)*

Рівне 2013

УДК 027.7: [025.2 : 025.7/.9]

Б59

ББК 78.36

Бібліотечні фонди як інформаційний ресурс у контексті сучасних тенденцій та перспектив розвитку бібліотек вищих навчальних закладів : зб. матеріалів VII-ї наук.-практ. конф., 29 серпня 2013р. / укл.: С.Н. Грипич, Г.П. Семенюк. – Рівне : РДГУ, 2013. – 73с.

Відповідальний за випуск:

С.Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Укладачі:

С.Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Г.П. Семенюк – заступник
директора з наукової роботи
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

До збірника матеріалів науково-практичної конференції включено статті, в яких висвітлено процеси формування документних та електронних фондів бібліотек вищих навчальних закладів (зокрема фондів наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету). Розкрито їх функції, закономірності розвитку, особливості управління, комплектування, обліку, зберігання та ефективного використання.

Збірник призначений викладачам та студентам бібліотечних спеціальностей навчальних закладів та широкому колу працівників бібліотек.

Ухвалено методичною радою
наукової бібліотеки РДГУ
Протокол №11
від 19.12.2013р.

©Наукова бібліотека РДГУ
Рівне, вул. Остафова, 31
33028
library. rshu. edu. ua
library. rshu@ gmail. com



УДК 027.7:025.7/9

Г. П. СЕМЕНЮК

*заступник директора
з наукової роботи
наукової бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету*

СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД НАУКОВИХ ПРАЦЬ ВИКЛАДАЧІВ РДГУ – СКЛАДОВА ЧАСТИНА У ФОРМУВАННІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

***Резюме.** Розглянуто специфіку формування спеціального фонду наукових праць викладачів РДГУ та його використання в навчальному та науковому процесі.*

***Ключові слова:** фонд, наукові видання, колекція, Рівненський державний гуманітарний університет.*

Фонд бібліотеки вищого навчального закладу – велика і складна система, об'єднана загальною метою якнайбільше повного задоволення інформаційних потреб своїх користувачів. Він передбачає внутрішню упорядкованість, удосконалення і взаємодію всієї сукупності документів, зібраних у ньому незалежно від носіїв інформації (друкованих, електронних). Це досягається завдяки виділенню у фонді бібліотеки ряду автономних частин – підфондів. Характерною ознакою підфонду є його відокремлення, розміщення і зберігання. Сукупність спеціалізованих підфондів становить структуру фонду бібліотеки. Чим більша бібліотека, тим складніша структура її фонду [1; с.21].

Зокрема, в науковій бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ), враховуючи специфіку навчального і наукового процесу із загального масиву фонду друкованих та електронних видань на теперішній час виділено підфонди: періодичних видань; авторефератів дисертацій, які надходять до наукової бібліотеки та дисертацій, які захищені в РДГУ; фонд рідкісних і цінних видань; фонд видань на компакт-дисках.

Але за роки розвитку бібліотечного фонду стала очевидно необхідність виділення окремого спеціалізованого фонду наукових праць професорсько-викладацького складу РДГУ. Більше того – він став просто необхідним при досягненні бібліотекою університету статусу наукової.

Використання масиву наукового доробку РДГУ як самостійного об'єкта історико-бібліотекознавчого дослідження зумовлено і вимогами загальносвітової ситуації, коли в умовах активного розвитку інформаційного суспільства своєчасне, оптимальне диференційоване формування такого фонду набуває першочергової важливості для бібліотеки ВНЗ, яка властивими їй формами і методами здійснює ознайомлення суспільства із змістом наукової спадщини університету.

Отже, організація спеціалізованого фонду наукових праць викладачів РДГУ почалась із визначення його типологічної та видової ознаки. Впродовж багаторічного формування до фондів бібліотеки надходить чимала кількість різноманітних видань науковців університету. Це підручники, навчально-методичні посібники, збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій, що організовуються в РДГУ та ін.

Слід відзначити, що мова йде не про ті навчальні, навчально-методичні, наукові та інші видання професорсько-викладацького складу університету, які знаходяться в загальному фонді бібліотеки (на абонементях, у читальних залах). Відповідно до запитів користувачів при їх комплектуванні визначалася необхідна примірниковість, вони активно використовуються в навчальному та науковому процесах. Але мова йде про один обов'язковий примірник таких видань, які виділяються окремо в колекцію, що і являє собою спеціальний (можна сказати в деякій мірі депозитарний фонд), який підлягатиме постійному зберіганню як своєрідна історична пам'ятка університету та предмет наукових досліджень.

Необхідно зазначити, що це є книжкові видання, а також компакт-диски. А щодо публікацій наших викладачів у різноманітних всеукраїнських та регіональних періодичних виданнях, то хоч вони і є складовою частиною наукового доробку кожного науковця, проте окремо в спеціальний фонд не виділяються. Причина полягає в тому, що періодичні видання, які надходять до наукової бібліотеки РДГУ передплачують і інші бібліотеки (в т. ч. національні – що виконують функції бібліотек депозитаріїв), тому їх статті віднайти буде не складно, не кажучи вже про те, що багато українських журналів мають і електронні аналоги. А от книги, брошури наших науковців виходять з друку в різних місяцях: це і редакційно-видавничий відділ нашого

університету, рівненські та всеукраїнські видавництва та ін., от їх не завжди можна віднайти в інших бібліотеках. Тому створення спеціального фонду, наукових праць викладачів є цілком закономірним явищем у науковій бібліотеці РДГУ.

Отож формування цього фонду здійснюється з таких джерел:

- з фондів наукової бібліотеки шляхом виявлення видань попередніх років;
- комплектування необхідних видань з книготоргової мережі;
- поточних надходжень з редакційно-видавничого відділу РДГУ;
- отримання видань взамін загублених читачами;
- дарунків викладачів як обов'язкового примірника (на основі наказу ректора РДГУ за № 31 осн/д від 25.02.2013 р. про передачу до наукової бібліотеки РДГУ обов'язкового примірника підручників, монографій, навчально-методичних посібників та інших видань викладачів університету в друкованому та електронному варіантах).

Спеціальний фонд наукових праць викладачів РДГУ – це не тільки колекція книг та компакт-дисків, відокремлена від загального фонду, це ще й здійснення цілого комплексу інших технологічних бібліотечних та бібліографічних процесів, виконання яких робить його вагомим складовою частиною у формуванні науково-освітнього середовища РДГУ.

Отже, щоб фонд наукових праць викладачів не був пасивним книгосховищем, потрібно розкрити його для читачів. Для цього зформовано довідково-пошуковий апарат. Тому література та електронні носії інформації, що надходять до спеціального фонду проходять відповідне опрацювання: формується комплект карток для алфавітного та систематичного каталогів, а також здійснюється розпис статей для систематичної картотеки статей (СКС) із збірників наукових праць РДГУ та матеріалів конференцій, які проходять в університеті та в інших навчальних закладах. Крім цього створена та ведеться спеціальна картотека наукових праць викладачів РДГУ. Завдання цієї картотеки вичерпно інформувати про науковий і творчий доробок РДГУ з часу створення навчального закладу так і в теперішній час. У ній відображаються не тільки книжкові видання, але і статті із журналів і газет де публікувалися науковці університету. Характерною особливістю цієї картотеки також є і те, що в ній відображенні видання не тільки викладачів, які працюють в теперішній час але і тих, які втратили зв'язок з університетом в силу різних причин. Їх наукові праці відображені в спеціальному розділі картотеки.

Складовою частиною довідков-пошукового апарату є і електронний каталог, до бази даних якого заносяться записи літератури викладачів РДГУ: як книжкових видань так і статей із періодичних видань та частин документа. Електронний каталог входить в меню сайту наукової бібліотеки РДГУ, а нові надходження відображаються в розділі сайту «Нові надходження літератури». Така багатоаспектність відображення значно розширює можливості використання цих видань.

Також розкриття спеціалізованого фонду наукового доробку викладачів РДГУ реалізується шляхом організації інформаційних та культурно-просвітницьких заходів: таких як «Дні інформації», «Дні факультету», організовуються виставки-перегляди наукового доробку викладачів РДГУ в рамках проведення «Дня науки» та ін., як в університеті так і за його межами.

Спеціальний фонд наукових праць викладачів РДГУ є ще й об'єктом науково-дослідної та видавничої діяльності РДГУ. Зокрема, серед наукових досліджень пріоритетними є: продовження роботи над довгостроковим науковим проектом «Історія РДГУ», в рамках якого бібліотека здійснює підготовку до друку та випуск щорічників «Друковані праці викладачів РДГУ», готується до друку 2-й том наукового літопису «РДГУ в персоналіях».

Із збільшенням обсягів інформації та створення її надлишків, універсальність та ексклюзивність запитів користувачів потребують оперативності бібліографічного пошуку та релевантності інформації. У зв'язку з цим значно зростає роль вторинних інформаційних ресурсів таких як: науково-допоміжні бібліографічні та біобібліографічні покажчики, які є засобом доступу до першоджерел. Серед них випуски біобібліографічних покажчиків серій «Академіки, професори, доктори наук РДГУ», «Діячі культури і мистецтв РДГУ», де з максимальною повнотою відображається науковий доробок того чи іншого науковця. Робота із спеціальним фондом наукових праць викладачів РДГУ постійно удосконалюється. Зокрема, в подальших планах бібліотеки: удосконалення структури довідково-пошукового апарату; продовжуватиметься формування електронної бази даних наукових праць викладачів РДГУ; фонд поповнюватиметься новими друкованими та електронними виданнями; ведеться робота з підготовки до друку біобібліографічного довідника «Науковці РДГУ». Також наукова бібліотека РДГУ має надію, що вирішення матеріально-технічних, а також організаційних питань, пов'язаних з авторським правом дасть можливість розпочати створення депозитарію відкритого доступу до повних текстів наукових праць професорського-викладацького складу РДГУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. «В науку вкладено життя» (Літописи РДГУ) / Наук. б-ка РДГУ // Вісник книжкової палати. - 2011. – №11.
2. Васильченко М.П. Бібліотечні фонди : навч. посіб. / М.П. Васильченко, Н.М. Кушнарєнко, В.А. Мільман. – Х.: Основа, 1993. – 150с.
3. Самохіна Н.Ф. Документні ресурси наукової бібліотеки: модель обігу, рівнева організація / Н.Ф. Самохіна; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2008. – 167с.
4. Терешин В.И. Библиотечный фонд : учеб. пос. / В.И. Терешин. - 2-е изд., испр. и доп. – М.: МГУКИ; ИПО «Профиздат», 2001. - 176с.

Зміст

1. Пізюта В. Г. УПРАВЛІННЯ ФОНДАМИ : НАУКОВЕ ПІДГРУНТЯ, КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ, ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	3
2. Радюк Г. П. ТРАДИЦІЙНІ НАПРЯМИ ТА СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ.....	18
3. Семенюк Г. П. СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД НАУКОВОГО ДОРОБКУ ВИКЛАДАЧІВ – СКЛАДОВА ЧАСТИНА У ФОРМУВАННІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	25
4. Лещук Н. М. КРАСЗНАВЧІ ФОНДИ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ.....	29
5. Кузнецова А. А. ДОКУМЕНТООБМІН ТА ДАРУНКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ.....	35
6. Гзило С. І. РОЛЬ І МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ.....	46
7. Рудич Г. В. КАРТОТЕКА КНИГОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ (ТРАДИЦІЙНИЙ ТА ЕЛЕКТРОННИЙ ВАРІАНТ) НА ДОПОМОГУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	55
8. Смірнова І. Г. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ ВИДАННЯ В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ.....	63

Збірник матеріалів
VII-ї науково-практичної конференції

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Відповідальний за випуск:

С.Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Укладачі:

С.Н.Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

Технічний редактор:

Л.С.Кушка – провідний
бібліотекар наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету

Комп'ютерна верстка:

О.О.Себестьянович -
інженер-програміст
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

Формат 60*84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Тираж 100 прим.
Наукова бібліотека РДГУ